
Wat zijn de juridische valkuilen?

HET ONTWIKKELINGSPERSPECTIEF ONDER DE LOEP

De meeste basisscholen hebben inmiddels enige ervaring met het opstellen van het ontwikkelingsperspectief (OPP) in het kader van passend onderwijs. Toch gaat dit in de praktijk nog vaak mis, omdat ze niet altijd goed op de hoogte zijn van de ins en outs van het OPP en voor welke gevallen ze een OPP moeten maken. Vaak blijkt pas bij een inhoudelijke procedure bij de Geschillencommissie passend onderwijs dat het bevoegd gezag een inschattingsfout heeft gemaakt, met alle gevolgen van dien. Deze bijdrage gaat in op de vraag hoe de school dit proces rondom het opstellen en evalueren van het OPP beter kan begeleiden, waar het aan moet voldoen en welke valkuilen er (nog steeds lijken te) zijn.

Sinds de invoering van passend onderwijs moet voor leerlingen met extra ondersteuningsbehoeften een OPP worden vast- en bijgesteld¹. Bijstelling dient minimaal één keer per schooljaar plaats te vinden. De wetgever heeft voorts bepaald dat de school op overeenstemming gericht overleg moet voeren met de ouders over het vast- en bijstellen van het OPP. Dit dient een open en reëel overleg te zijn, wat inhoudt dat de school openstaat voor suggesties van ouders voordat zij een autonome professionele beslissing neemt. Ouders hebben instemmingsrecht op het handelingsdeel van het OPP. Het voordeel zou zijn dat de planlast wordt verminderd, omdat een jaarlijks handelingsplan niet meer nodig is. Het OPP hoeft slechts één keer te worden opgesteld en alleen maar te worden bijgesteld als dat uit de jaarlijkse evaluatie blijkt, aldus de Geschillencommissie passend onderwijs (GPO). Dit blijkt echter in de praktijk een groot struikelblok te zijn voor de invulling van passend onderwijs. De school neemt dus de extra ondersteuningsbehoeften van een leerling op in een OPP dat de ouders ondertekenen. Soms maakt de school überhaupt geen OPP, omdat ze denkt dat dit niet hoeft, terwijl dit wel had gemoeten. Bijvoorbeeld bij een crisissituatie rondom de leerling, de leerling (langdurig) thuis zit of er sprake is van een ondertoezichtstelling. In een crisissituatie waarin bijvoorbeeld Veilig Thuis is ingeschakeld, heeft de GPO uitgemaakt dat dit de school niet ontslaat van zijn verplichting om invulling te geven aan de zorgplicht. Een andere valkuil is scholen denken dat er pas vanaf een bepaald moment (bovenbouw) een OPP hoeft te worden gemaakt, bijvoorbeeld pas vanaf

groep 6. Dit is echter onjuist. Ook is het een misvatting dat een OPP alleen bedoeld is voor leerlingen met leerproblemen en niet voor leerlingen met gedragsproblemen².

WAT VALT ONDER BASISONDERSTEUNING?

De problemen beginnen al met de vraag wat onder extra ondersteuning valt en wat onder basisondersteuning. Dit verschilt per samenwerkingsverband en staat omschreven in het ondersteuningsplan van het samenwerkingsverband en in het schoolondersteuningsprofiel van de betreffende school. Maar de praktijk leert dat scholen zelf soms niet of nauwelijks op de hoogte zijn van het eigen schoolondersteuningsprofiel, laat staan van de inhoud van het ondersteuningsplan van het samenwerkingsverband. De GPO hanteert het uitgangspunt dat scholen voor leerlingen die ondersteuning nodig hebben die valt onder de basisondersteuning geen OPP hoeven op te stellen. Voor leerlingen met bijvoorbeeld dyslexie, dyscalculie of hoogbegaafdheid is sprake van basisondersteuning en dus regulier schoolbeleid. Deze regel geldt niet als de leerling daarnaast extra ondersteuning krijgt die niet onder de basisondersteuning valt: in dat geval moet er wél een OPP worden opgesteld. Als het samenwerkingsverband bijvoorbeeld middelen inzet in aanvulling op de basisondersteuning voor specifieke voorzieningen voor hoogbegaafde leerlingen is er dus wel een OPP nodig. Dit is weer niet vereist als de school hoogbegaafdenonderwijs heeft opgenomen in de basisondersteuning. Dan hoeft zij geen OPP op te stellen voor leerlingen die een passend onderwijsprogramma nodig hebben in verband met hoger- of meerbegaafdheid. Dit oordeelde de GPO op

NOOR DIETVORST

advocaat bij Cascade advocaten, n.dietvorst@cascadeadvocaten.nl

20 januari 2021³. De GPO adviseert wel duidelijke informatie op te stellen (onder andere in de schoolgids) over het onderwijsaanbod in de hoofdbegaafdengroepen en de invulling daarvan in de basisondersteuning.

WAT MOET ER IN HET OPP STAAN?

De wetgever heeft globale eisen gesteld aan de inhoud van het OPP. Scholen mogen dus zelf bepalen hoe ze het onderbouwen. Er zijn wel een aantal verplichte onderdelen. Deze zijn onder te verdelen in de volgende categorieën:

1. Het uitstroomprofiel: de onderwijssoort of het vervolgonderwijs waarnaar de leerling naar verwachting zal uitstromen, dan wel het soort arbeid of de vorm van dagbesteding waarnaar uitstroom wordt verwacht.
2. De onderbouwing van het uitstroomprofiel: ook bij jonge leerlingen dient dit onderdeel te worden ingevuld door de school (zie ook hierna).
3. De belemmerende en bevorderende factoren die van invloed zijn op het onderwijs aan de leerling: dit zijn kindgebonden factoren en omgevingsfactoren die bepalen of een leerling een bepaalde uitstroombestemming kan bereiken (bijvoorbeeld motivatie of stimulerende thuisomgeving).
4. Het handelingsdeel: een omschrijving van de individuele begeleiding die is afgestemd op de behoefte van de leerling en is ondertekend door de ouders of de wettelijke vertegenwoordigers van de leerling (sinds 1 augustus 2018 geldt hiervoor op overeenstemming gericht overleg).
5. Afwijking van het onderwijsprogramma: het OPP van leerlingen in het reguliere primair en voortgezet onderwijs dient ook te vermelden wanneer wordt afgeweken van één of meer onderdelen van het onderwijsprogramma (dit geldt niet voor leerlingen in het speciaal basisonderwijs of (voortgezet) speciaal onderwijs).
6. Vervangende onderwijsdoelen: als de kerndoelen niet gehanteerd kunnen worden, moet in het OPP een vervanging daarvan worden aangegeven. Dit geldt alleen voor het primair onderwijs en het (voortgezet) speciaal onderwijs.
7. Afwijking van de onderwijstijd: het OPP vermeldt de afspraken die zijn gemaakt over het onderwijsaanbod, de toetsing, de begeleiding van de school en de beoogde looptijd.

HOE ZIET DE BIJSTELLING ERUIT?

Als het OPP eenmaal is vastgesteld, komt de volgende uitdaging in beeld. Het bijstellen van het OPP klinkt eenvoudiger dan het is. In ieder geval is het noodzakelijk om dit ten minste één keer per schooljaar te laten plaatsvinden.

Daar komt bij dat de leerlingbegeleiding volgens de GPO in voldoende mate cyclisch – en daarmee evaluerend en met bijstelling van doelen - moet plaatsvinden⁴. De school dient op vaste momenten ouders te betrekken bij het bespreken van de ondersteuningsbehoeften en de ingezette of nog in te zetten begeleiding. Deze momenten moeten óók in de verslaglegging expliciet als zodanig worden gemarkeerd. Dit vloeit voort uit de wettelijke verplichting dat aan ouders uitdrukkelijk moet worden gevraagd om instemming op het handelingsdeel van het OPP. Als er wordt bijgesteld door de school, dan moet dat dus besproken worden met de ouders via een formele evaluatie. Om hier gedegen vorm aan te geven, dient de school dus periodiek én in overleg met de ouders te evalueren en bij te stellen. Let er daarbij op dat de ouders met het gezag tekenen voor het OPP en niet alleen de minderjarige leerling⁵. De school moet het OPP altijd schriftelijk aan de ouders aanbieden, zodat de ouders na kunnen gaan wat er precies wordt aangeboden.

CONCLUSIE

Het op- en bijstellen van het OPP leidt veelvuldig tot discussie tussen ouders en school. Niet alleen dwingt dit de school om gestructureerd in gesprek te gaan met ouders over de ondersteuningsbehoefte, maar op deze wijze wordt de school ook genoodzaakt om na te denken over de grenzen van de eigen begeleidingsmogelijkheden. Gedegen inzicht op dit vlak vereist veel voorkennis over de noodzaak van verder onderzoek en goede contacten met het samenwerkingsverband over begeleidingsmogelijkheden. Zorg er in ieder geval voor dat het schoolondersteuningsprofiel voldoende afbakt wat de school wel en niet kan bieden. Dit voorkomt in de praktijk al vaak veel discussie over de inzet van passend onderwijs. ^{BSM}

Noten

1 Artikel 40a lid 1 en lid 4 WPO

2 Oordeel 109317 Onderwijsgeschillen d.d. 22 september 2020

3 Oordeel 109590 Onderwijsgeschillen d.d. 20 januari 2021

4 Oordeel 109493 Onderwijsgeschillen d.d. 14 december 2020.

5 Oordeel 109322 Onderwijsgeschillen d.d. 10 september 2020